Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 16. januarja 2014*

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe — Direktiva 2004/38/ES — Pravica državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic — Pravica državljana tretje države, ki je potomec v ravni črti osebe, ki ima pravico do prebivanja v državi članici, do prebivanja v tej državi članici — Pojem ‚vzdrževana oseba'"

V zadevi C-423/12,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Kammarrätten i Stockholm – Migrationsöverdomstolen (Švedska) z odločbo z dne 12. septembra 2012, ki je prispela na Sodišče 17. septembra 2012, v postopku

Flora May Reyes

proti

Migrationsverket,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik senata, K. Lenaerts, podpredsednik Sodišča, v funkciji sodnika četrtega senata, M. Safjan, J. Malenovský, sodnika, in A. Prechal (poročevalka), sodnica,

generalni pravobranilec: P. Mengozzi,

sodni tajnik: V. Tourrès, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 4. septembra 2013,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za F. M. Reyes S. Hansson, odvetnik, in T. Fraenkel,

— za švedsko vlado A. Falk in H. Karlsson, agentki,

— za češko vlado M. Smolek in J. Vláčil, agenta,

— za nizozemsko vlado M. Bulterman in C. Wissels, agentki,

— za vlado Združenega kraljestva J. Beeko, agentka, skupaj z G. Facennom, barrister,

— za Evropsko komisijo C. Tufvesson in M. Wilderspin, agenta,

* Jezik postopka: švedščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 6. novembra 2013

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 2, točka 2(c), Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja Direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS in 93/96/EGS (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 5, str. 46).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med F. M. Reyes, filipinsko državljanko, in Migrationsverket (urad za migracije) zaradi zavrnitve prošnje zadevne osebe za izdajo dovoljenja za prebivanje na Švedskem.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V uvodni izjavi 5 Direktive 2004/38 je navedeno:

„Pravica vseh državljanov Unije do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic bi morala biti zagotovljena tudi njihovim družinskim članom, ne glede na državljanstvo, če naj bi se uresničevala v objektivnih pogojih svobode in dostojanstva. […]“

4 V uvodni izjavi 28 te direktive je navedeno:

„Da bi se zaščitile pred zlorabo pravic ali goljufijo, […] bi morale imeti države članice možnost sprejeti potrebne ukrepe.“

5 Člen 2 Direktive 2001/37, naslovljen „Opredelitve pojmov“, določa:

„Za namene te direktive:

1. ‚Državljan Unije‘ pomeni vsako osebo, ki ima državljanstvo države članice;

2. ‚Družinski član‘ pomeni:

   […]

   (c) potomce v ravni črti, ki so mlajši od 21 let ali so vzdrževane osebe, in tiste zakonca ali partnerja […]

[…]“.

6 Člen 7 te direktive, naslovljen „Pravica do prebivanja za več kot tri mesece“, določa:

„1. Vsi državljani Unije imajo pravico prebivati na ozemlju druge države članice v obdobju, daljšem od treh mesecev če:

[…]

(b) imajo dovolj sredstev zase in za svoje družinske člane, da med njihovim prebivanjem ne bodo postali breme sistema socialne pomoči v državi članici gostiteljici in če imajo celovito zavarovalno kritje za primer bolezni v državi članici gostiteljici […]

[…]

2. Pravica do prebivanja, predvidena v odstavku 1, se razširi na družinske člane, ki niso državljani države članice in ki spremljajo ali so se pridružili državljanu Unije v državi članici gostiteljici, pod pogojem da takšen državljan Unije izpolnjuje pogoje, navedene v odstavku 1[(b)].

[…]“

7 Člen 23 Direktive 2004/38, naslovljen „Sorodne pravice“, določa:

„Ne glede na državljanstvo so družinski člani državljana Unije, ki imajo pravico do prebivanja ali pravico do stalnega prebivanja v državi članici, upravičeni do pridobitve zaposlitve ali samozaposlitve v tej državi.“

Švedsko pravo

8 Namen sprememb zakona (2005:716) o tujcih [utlänningslagen (2005:716)] in uredbe (2006:97) o tujcih [utlänningsförordningen (2006:97)], ki sta začela veljati 30. aprila 2006, je bil prenos Direktive 2004/38 v švedsko pravo. Tako sprejete določbe v bistvu ustrezajo določbam te direktive.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

9 F. M. Reyes, rojena leta 1987 in državljanka Filipinov, je bila pri 3 letih s sestrama dana v oskrbo babici po materini strani, ker se je njena mati zaradi dela preselila v Nemčijo, da bi lahko preživljala družino, ki prebiva na Filipinih. Mati F. M. Reyes je pridobila nemško državljanstvo.

10 Za F. M. Reyes je ves čas njenega otroštva in odraščanja skrbela babica po materini strani. Preden je F. M. Reyes prišla na Švedsko, je 4 leta živela v Manili (Filipini) s svojo sedaj preminulo starejšo sestro. Med 17 in 23 letom starosti je dve leti obiskovala srednjo šolo in štiri leta višjo strokovno šolo. Po izobraževanju, ki je obsegalo tudi prakso, je pridobila naziv pomožne medicinske sestre. Ko je opravila izpite, je pomagala svoji sestri skrbeti za njene otroke. Mati F. M. Reyes je vseskozi vzdrževala tesne stike s svojo družino na Filipinih, tako da jim je vsak mesec pošiljala denar za njihovo preživljanje in plačilo njihovega šolanja ter jih vsako leto obiskala. F. M. Reyes na Filipinih ni bila nikoli zaposlena in pri filipinskih organih ni zaprosila za socialno pomoč.

11 Mati F. M. Reyes se je decembra 2009 preselila na Švedsko, da bi tam živela v skupnem gospodinjstvu z norveškim državljanom, ki je prebival v tej državi članici. Poleti 2011 se je s tem norveškim državljanom poročila. Zadnjenavedeni, ki prejema pokojnino, od leta 2009 redno pošilja denar F. M. Reyes in drugim članom družine svoje žene, ki živijo na Filipinih. Odkar se je mati F. M. Reyes preselila na Švedsko, ni zaposlena in prav tako živi od moževe pokojnine.

12 F. M. Reyes je 13. marca 2011 vstopila v schengensko območje. Na Švedskem je 29. marca 2011 zaprosila za dovoljenje za prebivanje kot družinski član svoje matere in njenega norveškega partnerja, pri čemer je navedla, da je njun vzdrževani član.

13 Migrationsverket je 11. maja 2011 to prošnjo zavrnil, ker F. M. Reyes ni dokazala, da je bil denar, ki sta ji ga nesporno nakazovala njena mati in partner zadnjenavedene, namenjen izpolnjevanju njenih osnovni potreb v obliki bivališča in hrane ter dostopa do zdravstvenega varstva na Filipinih. Prav tako ni dokazala, da za osebe v njenem položaju velja sistem socialnega varstva v izvorni državi. Dokazala pa je, da je v izvorni državi diplomirala in da je v njej tudi opravljala prakse. Dalje, Migrationsverket je menil, da je tožečo stranko v sporu o glavni stvari ves čas njenega otroštva in njenega odraščanja vzdrževala babica po materini strani. Migrationsverket je zato štel, da ni dokazala, da so jo vzdrževali družinski člani na Švedskem.

14 F. M. Reyes je odločbo Migrationverket o zavrnitvi izpodbijala pri förvaltningsrätten i Göteborg – Migrationsdomstolen (upravno sodišče v Göteborgu, ki na prvi stopnji odloča na področju priseljevanja), ki je pritožbo zavrnilo. To sodišče ni zanikalo, da sta izpolnjevanje osnovnih potreb F. M. Reyes zagotavljala njena mati in njen očim. Vendar pa ni bilo mogoče šteti, da je socialni položaj F. M. Reyes tak, da se brez finančne podpore njene matere in njenega očima v svoji izvorni državi ne bi mogla preživljati. To sodišče je pri svoji presoji ugotovilo, da je bila F. M. Reyes mlada, da je študirala in živela v Manili, da je imela visokošolsko izobrazbo in da so na Filipinih živeli njeni drugi družinski člani. Zgolj to, da sta mati in očim F. M. Reyes nase prevzela njeno vzdrževanje, po mnenju sodišča ni bil dokaz za obstoj razmerja odvisnosti, ki bi lahko bilo podlaga za pridobitev pravice do prebivanja na Švedskem.

15 F. M. Reyes je pri Kammarrätten i Stockholm – Migrationsöverdomstolen (upravno pritožbeno sodišče v Stockholmu, ki odloča na področju priseljevanja) vložila pritožbo zoper sodbo förvaltningsrätten i Göteborg – Migrationsdomstolen. Čeprav je doštudirala na Filipinih, kjer je trajna brezposelnost, je zatrjevala, da službe ni našla. Meni, da njena mati in njen očim ne bi tako redno pošiljala tako visokih zneskov, če to ne bi bilo nujno za preživetje družine v njeni izvorni državi.

16 Predložitveno sodišče je ugotovilo, da se stranki v sporu o glavni stvari ne strinjata glede razlage pogoja „vzdrževana oseba“ iz člena 2, točka 2(c), Direktive 2004/38. V zvezi s tem se sklicuje na sodbi z dne 18. junija 1987 v zadevi Lebon (316/85, Recueil, str. 2811) in z dne 9. januarja 2007 v zadevi Jia (C-1/05, ZOdl., str. I-1) ter se sprašuje, ali se lahko pri presoji, ali lahko oseba sama izpolnjuje svoje osnovne potrebe, upošteva tudi, da ima zadnjenavedena možnost, da to stori tako, da se zaposli.

17 Poleg tega se predložitveno sodišče sprašuje, kakšen vpliv lahko ima namen F. M. Reyes, da se zaposli v državi članici gostiteljici, na opredelitev pojma „vzdrževan družinski član“ v smislu navedene direktive. To sodišče namreč meni, da z opravljanjem plačanega dela zaradi navedenega razloga preneha pravica do prebivanja, saj zaradi prejemanja dohodka od zaposlitve odvisnost preneha.

18 V teh okoliščinah je Kammarrätten i Stockholm – Migrationsöverdomstolen prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je člen 2, točka 2(c), Direktive 2004/38 mogoče razlagati tako, da država članica pod nekaterimi pogoji od potomca v ravni črti, ki je dopolnil 21 let, lahko zahteva – zato da bi ga bilo mogoče obravnavati kot vzdrževano osebo in torej opredeliti kot ‚družinskega člana‘ v smislu člena 2, točka 2(c), Direktive 2004/38 – da je poskušal najti zaposlitev, pridobiti pomoč za preživljanje pri organih izvorne države in/ali se poskušal drugače preživljati, vendar mu to ni uspelo?

2. Ali je pri razlagi izraza ‚vzdrževana oseba' iz člena 2, točka 2(c), Direktive 2004/38 pomembno dejstvo, da je za sorodnika zaradi njegovih osebnih okoliščin, kot so starost, izobrazba in zdravstveno stanje, mogoče šteti, da bo razmeroma lahko našel zaposlitev, in da se poleg tega namerava zaposliti v državi članici, kar bi pomenilo, da pogoji za to, da je obravnavan kot sorodnik, ki je vzdrževana oseba (v smislu te določbe), niso več izpolnjeni?"

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

19 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 2, točka 2(c), Direktive 2004/38 razlagati tako, da državi članici omogoča, da v okoliščinah, kot so te v postopku v glavni stvari, od potomca v ravni črti, ki je dopolnil 21 let, zahteva – zato da bi ga bilo mogoče obravnavati kot vzdrževano osebo in torej opredeliti kot „družinskega člana" v smislu te določbe – da dokaže, da je zaman poskušal najti zaposlitev, pridobiti pomoč za preživljanje pri organih svoje izvorne države in/ali se poskušal drugače preživljati.

20 V zvezi s tem je treba poudariti, da je treba zato, da bi bilo mogoče potomca državljana Unije v ravni črti, ki je starejši od 21 let, šteti za njegovo „vzdrževano osebo" v smislu člena 2, točka 2(c), Direktive 2004/38, dokazati obstoj dejanskega položaja odvisnosti (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Jia, točka 42).

21 Ta odvisnost izhaja iz dejanskega položaja, ki ga opredeljuje okoliščina, da finančno podporo družinskega člana zagotavlja državljan Unije, ki je uporabil svojo pravico do prostega gibanja, ali njegov zakonec (zgoraj navedena sodba Jia, točka 35).

22 Da bi ugotovili, ali taka odvisnost obstaja, mora država članica gostiteljica presoditi, ali se potomec državljana Unije v ravni črti, ki je starejši od 21 let, glede na svoj ekonomski in socialni položaj ni sposoben vzdrževati sam. Potreba po finančni pomoči mora obstajati v državi izvora takega potomca ali v državi, iz katere prihaja, ko je zaprosil za to, da se pridruži navedenemu državljanu (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Jia, točka 37).

23 Nasprotno, razlogov za to odvisnost, in torej to podporo, ni treba ugotoviti. Ta razlaga se zahteva zlasti na podlagi načela, v skladu s katerim je treba določbe, ki tako kot Direktiva 2004/38 urejajo prosto gibanje državljanov Unije, ki je eden od temeljev Unije, razlagati široko (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Jia, točka 36 in navedena sodna praksa).

24 Dejstvo, da v okoliščinah, kot so te v postopku v glavni stvari, državljan Unije v daljšem obdobju potomcu redno plačuje denarni znesek, ki ga potrebuje za izpolnjevanje svojih osnovnih potreb v izvorni državi, torej dokazuje obstoj položaja dejanske odvisnosti potomca od navedenega državljana.

25 V teh okoliščinah od potomca ni mogoče zahtevati, da poleg tega dokaže, da je zaman poskušal najti zaposlitev, pridobiti pomoč za preživljanje pri organih njegove izvorne države in/ali se poskušal drugače preživljati.

26 Zahteva po dodatnem dokazu, ki ga v praksi ni enostavno izvesti, lahko namreč, kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 60 sklepnih predlogov, čezmerno oteži možnost potomca, da uveljavlja pravico do prebivanja v državi članici gostiteljici, medtem ko okoliščine, opisane v točki 24 te sodbe, dokazujejo obstoj dejanskega položaja odvisnosti. Zato bi lahko ta zahteva členoma 2, točka 2(c), in 7 Direktive 2004/38 odvzela polni učinek.

27 Sicer pa ni izključeno, da navedena zahteva zadevnega potomca sili k temu, da stori kaj bolj zapletenega – na primer da poskuša pridobiti različna potrdila o tem, da ni našel nobenega dela in ni prejel nobenega socialnega dodatka – kot da pridobi dokument pristojnega organa izvorne države ali države, iz katere prihaja, ki dokazuje obstoj položaja odvisnosti. Sodišče pa je že odločilo, da tak dokument ne more biti pogoj za izdajo dovoljenja za prebivanje (zgoraj navedena sodba Jia, točka 42).

28 Na prvo vprašanje je treba zato odgovoriti tako, da je treba člen 2, točka 2(c), Direktive 2004/38 razlagati tako, da državi članici ne omogoča, da v okoliščinah, kot so te v postopku v glavni stvari, od potomca v ravni črti, ki je dopolnil 21 let, zahteva – zato da bi ga bilo mogoče obravnavati kot vzdrževano osebo in torej opredeliti kot „družinskega člana“ v smislu te določbe – da dokaže, da je zaman poskušal najti zaposlitev, pridobiti pomoč za preživljanje pri organih svoje izvorne države in/ali se poskušal drugače preživljati.

Drugo vprašanje

29 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 2, točka 2(c), Direktive 2004/38 razlagati tako, da dejstvo, da je za družinskega člana zaradi njegovih osebnih okoliščin, kot so starost, izobrazba in zdravstveno stanje, mogoče šteti, da bo razmeroma lahko našel zaposlitev, in da se poleg tega namerava zaposliti v državi članici gostiteljici, vpliva na razlago pogoja biti „vzdrževana oseba“ iz te določbe.

30 V zvezi s tem je treba poudariti, da mora položaj odvisnosti v državi, iz katere prihaja zadevni družinski član, obstajati, ko vloži prošnjo za pridružitev državljanu Unije, ki ga vzdržuje (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Jia, točka 37, in sodbo z dne 5. septembra 2012 v zadevi Rahman in drugi, C-83/11, točka 33).

31 Iz tega izhaja, kot so v bistvu navedli vsi zainteresirani subjekti, ki so predložili stališča Sodišču, da morebitne možnosti, da najde zaposlitev v državi članici gostiteljici, potomcu državljana Unije v ravni črti, starejšemu od 21 let, omogočajo – če je to potrebno – da ga navedeni državljan ne vzdržuje več, ko ima pravico do prebivanja, ne vplivajo na razlago pogoja za to, da se ga obravnava kot „vzdrževano osebo“ iz člena 2, točka 2(c), Direktive 2004/38.

32 Kot je pravilno zatrjevala Evropska komisija, bi nasprotna rešitev v praksi navedenemu potomcu preprečevala iskanje zaposlitve v državi članici gostiteljici in bila zato v nasprotju s členom 23 te direktive, ki izrecno določa, da je tak potomec, če ima pravico do prebivanja, upravičen do pridobitve zaposlitve ali samozaposlitve (glej po analogiji zgoraj navedeno sodbo Lebon, točka 20).

33 Zato je treba na drugo vprašanje odgovoriti tako, da je treba člen 2, točka 2(c), Direktive 2004/38 razlagati tako, da dejstvo, da je za družinskega člana zaradi njegovih osebnih okoliščin, kot so starost, izobrazba in zdravstveno stanje, mogoče šteti, da bo razmeroma lahko našel zaposlitev, in da se poleg tega namerava zaposliti v državi članici gostiteljici, ne vpliva na razlago pogoja biti „vzdrževana oseba“ iz te določbe.

Stroški

34 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. **Člen 2, točka 2(c), Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS in 93/96/EGS, je treba razlagati tako, da državi članici ne omogoča, da v okoliščinah, kot so te v postopku v glavni stvari, od potomca v ravni črti, ki je dopolnil 21 let, zahteva – zato da bi ga bilo mogoče obravnavati kot vzdrževano osebo in torej opredeliti kot „družinskega člana“ v smislu te določbe – da dokaže, da je zaman poskušal najti zaposlitev, pridobiti pomoč za preživljanje pri organih svoje izvorne države in/ali se poskušal drugače preživljati.**

2. **Člen 2, točka 2(c), Direktive 2004/38 je treba razlagati tako, da dejstvo, da je za družinskega člana zaradi njegovih osebnih okoliščin, kot so starost, izobrazba in zdravstveno stanje, mogoče šteti, da bo razmeroma lahko našel zaposlitev, in da se poleg tega namerava zaposliti v državi članici gostiteljici, ne vpliva na razlago pogoja biti „vzdrževana oseba“ iz te določbe.**

Podpisi